

До разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.045 у Хмельницькому університеті
управління та права імені Леоніда Юзькова
29000, м. Хмельницький,
вул. Героїв Майдану, 8

Рецензія

кандидата юридичних наук, доцента,
доцента кафедри кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

ВОЛКОТРУБА Сергія Григоровича

на дисертацію БАЛОВА Павла Олександровича

**«СПРОЩЕНІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ
У СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ»**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

1. Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження. Питання удосконалення кримінальної процесуальної діяльності в стадії досудового розслідування є об'єктом перманентної уваги як з боку науковців, так і практичних працівників, одним із найважливішим аспектів цієї проблеми пошук оптимальних шляхів та можливостей процесуальної економії, максимальної швидкості, запровадження спрощених порядків і процедур тощо. Вітчизняні наука і правозастосовна практика зовсім не є унікальними в частині зазначених пошуків, багато в чому подібні процеси відбуваються і в інших європейських країнах. Особливої ваги такі питання набувають у зв'язку з євроінтеграційним прагненнями нашої країни і через повномасштабну агресію з боку російської федерації. У таких умовах вироблення науково обґрунтованих пропозицій щодо подальшого удосконалення національного кримінального процесуального законодавства та практики його застосування у спрощених порядках кримінального провадження мають виняткову актуальність.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертант здійснив комплексне та ґрунтовне наукове дослідження різних питань диференціації кримінальної процесуальної форми досудового розслідування. У дисертації здійснене дослідження основних рис і властивостей процесуальної форми, вивчено чинники, які детермінують потребу її диференціації. Поміж іншим автор узагальнив сформовані у науці підходи до розуміння сутності процесуальної форми, її єдності та диференціації. Структура роботи є збалансованою, відображає основну спрямованість теоретичного аналізу й забезпечує поступовість наукового дослідження. Структурні елементи дисертації перебувають у логічному зв'язку між собою в рамках єдиного напрямку розвитку наукової думки. Автор належним чином вивчив значний обсяг літературних джерел, нормативну базу як національну, так і окремі нормативні акти зарубіжних країн, окремі міжнародно-правові акти. У роботі дістали відображення основні погляди та підходи науковців, які проводили дослідження відповідної проблематики, автор вдало виділив найбільш гострі спірні моменти, які є в доктрині кримінального процесу та зробив спробу сформулювати власне бачення вирішення наявних суперечностей, прогалин тощо; варто підкреслити продемонстрований дисертантом високий рівень розуміння сутності досліджуваних явищ і процесів. Висновки, рекомендації та пропозиції, сформовані в дисертаційній роботі, є в необхідній мірі обґрунтованими, виваженими та достовірними.

3. Достовірність наукових положень. Завдяки вдалому застосуванню методів наукового дослідження, дисертант досяг поставленої у дослідженні мети та виконав визначені завдання. Зокрема, використання системно-структурного методу жало можливість розглянути спрощені порядки кримінального провадження у стадії досудового розслідування як складову частину диференційованих порядків кримінального провадження. Крім того, автор застосовував функціональний метод для розкриття особливостей взаємодії суб'єктів кримінального провадження у спрощених порядках досудового кримінального провадження. Застосування історико-правового методу дозволило

дослідити процеси становлення та розвитку спрощених порядків кримінального провадження в Україні.

4. Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи.

Одержані дисертантом результати дослідження характеризуються високим рівнем наукової новизни. Так, дисертант цілком обґрунтовано визначив, що спрощення кримінального провадження завжди обумовлюється потребою оптимізації, процесуальної економії з метою як зменшення грошових витрат на здійснення провадження, так і розвантаження органів досудового розслідування, прокуратури та суду. Запропоноване авторське визначення поняття спрощення кримінального провадження в стадії досудового розслідування, під яким запропоновано розуміти спосіб процесуальної організації досудового кримінального провадження, що з урахуванням низки чинників передбачає ліквідацію або спрощення окремих процедур у межах загального порядку досудового розслідування. Крім того, акцентується увага на запровадженні диференційованих порядків з метою оптимізації кримінальної процесуальної діяльності, прискорення кримінального провадження та забезпечення найбільш ефективного виконання його завдань.

Дисертант доводить, що спрощення порядку досудового розслідування здійснюється з урахуванням системи критеріїв, що охоплює матеріально-правовий критерій (вид, ступінь тяжкості кримінального правопорушення та його кримінально-правова кваліфікація); процесуальні критерії (визнання підозрюваним винуватості у вчиненні кримінального правопорушення; наявність досягнутого між сторонами компромісу; ступінь співвідношення приватних і публічних інтересів); кримінологічний критерій (правовий режим воєнного стану).

Дисертант провів дослідження становлення та розвитку інституту спрощених порядків досудового розслідування на території України, запропонував періодизацію розвитку такого інституту. У роботі робиться спроба довести, що особливий порядок досудового розслідування в умовах воєнного стану потрібно відносити до спрощених порядків досудового розслідування. На думку автора спрощення спричинене об'єктивною неможливістю здійснення

окремих процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень у загальному порядку через небезпеку для життя і здоров'я учасників кримінального провадження, відсутність доступу до окремих територій, повне або часткове обмеження функціонування органів державної влади, та передбачає тимчасовий відхід від окремих кримінальних процесуальних гарантій та обмеження окремих прав та законних інтересів осіб, передбачених КПК України. Наукова робота містить й інші положення новизни, що представляють теоретичну та практичну цінність.

5. Наукова і практична цінність одержаних результатів полягає в можливості використання висновків та пропозицій, сформованих у дисертації в нормотворчій діяльності, а також положення, які можуть сприяти виробленню однакової практики застосування судами кримінальних процесуальних норм. Результати дослідження можуть використовуватися в навчальному процесі при вивченні кримінального процесуального права.

6. Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях. Основні результати дисертаційного дослідження відображені в 3 опублікованих автором у статтях у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, а також у тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Таким чином результати дослідження пройшли належну апробацію згідно з нормативними вимогами.

7. Дискусійні положення та зауваження. Не применшуючи теоретичну і практичну цінність одержаних дисертанткою результатів дослідження, а також глибину і комплексність проведеного аналізу, слід відмітити існування у роботі дискусійних моментів.

Потребують доопрацювання та наведення додаткових пояснень сформульовані автором положення наукової новизни щодо подальшого спрощення дізнання на основі принципу «дискреційного переслідування», а саме лаконічного опису основних, найважливіших складових пропонованої автором процедури для уникнення можливих різночитань.

Автор цілком обґрунтовано і в цілому вірно наводить серед умов застосування до підозрюваного дискреційного переслідування його готовність

взяти на себе певні зобов'язання (сплатити певну суму грошових коштів, відшкодувати завдану проступком шкоду, пройти курс лікування, здійснити суспільно корисну діяльність тощо). У сучасних умовах видається актуальним врахувати, що серед підозрюваних немало осіб, які з різних причин (складна життєва ситуація, безробіття, зловживання алкоголем, психоактивними речовинами тощо) одразу не в змозі повністю відшкодувати заподіяну проступком шкоду у формі сплати потерпілому значної грошової суми, тому актуальними є пошуки альтернативних можливостей відшкодування шкоди такими особами (наприклад залучення їх до різного роду робіт тощо), можливості звільнення від відповідальності з певною умовою тощо.

Досліджуючи особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного стану автор не приділив достатньо уваги окремим проблемним питанням гарантій законності та законних інтересів особи. Йдеться формулювання максимально чітких, ясних і однозначно визначених умов можливого спрощення кримінального провадження через існування обставин зумовлених запровадженням воєнного стану. Річ у тім, що обстановка у різних місцевостях нашої країни радикально відрізняється і навряд чи можливо територію ведення бойових дій навіть умовно порівнювати з населеними пунктами «глибокого тилу», але ж передбачені законодавцем можливості спрощення кримінального провадження можуть бути застосовані і на значному віддалені від лінії зіткнення, місць враження авіаційним озброєнням і т. ін.

Водночас наведені зауваження і побажання не применшують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження. Дисертант на належному рівні виконав поставлене наукового завдання та оволодів методологією наукової діяльності. Рецензована дисертація є самостійним завершеним комплексним і актуальним дослідженням. У зв'язку з наведеним вище:

1. Дисертація БАЛОВА Павла Олександровича на тему «СПРОЩЕНІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають значення для розвитку доктрини кримінального процесуального права та судової практики.

2. Дисертація БАЛОВА Павла Олександровича виконана і оформлена у відповідності до вимог, передбачених Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), відповідає пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Здобувач БАЛОВ Павло Олександрович заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права

та процесу Хмельницького університету управління

та права імені Леоніда Юзькова

Сергій ВОЛКОТРУБ